

הכנסת מרכז המחקר והמידע

ירושלים, י"ב בתמוז תשע"ה

29 ביוני 2015

מידע לקראת דיון בנושא "ישראל דיגיטלית", התקשוב הממשלתי וממשל זמין"

המידע שלהלן נכתב לקראת דיון בוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת בנושא "ישראל דיגיטלית", התקשוב הממשלתי וממשל זמין". להלן יוצג רקע על הגופים האמורים, ייעודם ומשימותיהם ויוצגו בקצרה סוגיות נבחרות הנוגעות לפעילותם.

ממשל זמין: רקע¹

מושגים שונים משמשים כדי להמשיג את מהפכת טכנולוגיות המידע במפגש עם רשויות השלטון: "ממשל אלקטרוני" (E-Gov); "ממשל פתוח" (Open-Gov); "דמוקרטיה אלקטרונית" (E-Democracy) ועוד. מושגים אלה אינם זהים אך קיימת ביניהם חפיפה מסוימת. ניתן לתאר את המושגים הללו ואת המטרות הנגזרות מהם בצורה אבולוציונית: השלב הראשון הוא ההכרה כי טכנולוגיות המידע, ובראשן האינטרנט, מאפשרות מתן שירותים יעילים, מהירים וזמינים, וכי יש לרתום את הטכנולוגיות הללו לייעול השירות לאזרח ולשיפור עבודת השלטון עצמה. השלב השני הוא ההכרה כי באמצעות טכנולוגיות אלה ניתן לשתף עם הציבור מידע, ובכך ליצור שקיפות, דיווחיות ואפשרות לשיתוף הציבור בתהליכי קבלת ההחלטות עצמם.²

היבט נוסף הקשור למעבר בין שני השלבים הוא מעבר מתקשורת חד צדדית - מן השלטון לציבור, לתקשורת דו צדדית בה גם הציבור מתקשר עם השלטון. המושג הרווח בישראל למשימות אלה הוא המושג "ממשל זמין" – שעיקרו בשלב הראשון בתהליך דלעיל. בנוסף, מוקמים על יד הממשלה בשנים האחרונות אתרי שיתוף ציבור ומידע לשימוש הציבור – המאפיינים את השלב השני שנזכר לעיל.

1. פעילות גופי תקשוב בממשל בישראל

להלן יוצגו בקצרה נקודות ציון מרכזיות בפעילות גופי התקשוב בממשלה בישראל:

- בשנת 1997 הוקם על ידי אגף החשב הכללי באוצר **פרויקט תהיל"ה** (תשתית האינטרנט למשרדי הממשלה) שעיקרו באספקת תשתית טכנולוגית (חוות שרתים ועוד) שיאפשרו את תעבורת האינטרנט במשרדי הממשלה. בשנת 1999 נוספו על פעילות תהיל"ה פעילויות נוספות שנכללו לאחר מכן במה שמכונה **"פרויקט ממשל זמין"**. במאי 2002 החליטה הממשלה על פרויקט ממשל

¹ מתוך: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, "ממשל זמין בשלטון המקומי", רועי גולדשמידט, 12 בפברואר 2012.

² להרחבה בנושא ראו: "ממשל זמין ברשויות המקומיות בישראל: היבט השוואתי", אילת רותם, חיבור לקבלת תואר מוסמך, ספטמבר 2006, אוניברסיטת תל-אביב.

זמין וקבעה שמימושו ייעשה באמצעות פרויקט תהיל"ה ובמאי 2004 עיגנה את החלטתה בתכנית עבודה ובאומדן תקציבי.³

■ מתוך ההכרה בהיעדרו של גורם מתכלל לכלל נושאי המחשוב במגזר הממשלתי מינה במרץ 2010 שר האוצר דאז, חה"כ יובל שטייניץ, ועדה **"לבחינת מערך התקשוב בישראל"**. הוועדה בראשותו של מנכ"ל המשרד דאז, מר חיים שני, ובהשתתפות נציגי מספר משרדי ממשלה נתבקשה לבחון את ההצעה למנות מנהל מערכות מידע ראשי (CIO)⁴ ממשלתי בדומה ליוזמות כאלה במדינות אחרות. **מדוח הוועדה, כמו גם מתמונת המצב בשטח עלה כי אין בידי ממשל זמין והחשב הכללי באוצר כלים לאכוף סטנדרטיזציה של אתרי האינטרנט והשירותים הממשלתיים לאזרח וכי קיימת חוסר אחידות משמעותית בדפוסי הפעולה של משרדי הממשלה והגופים השונים במרחב המקוון.**

■ ברוח המלצותיה של הוועדה לבחינת מערך התקשוב הממשלתי, במרס 2011 החליטה הממשלה על **"הקמת יחידת מטה ותקשוב ממשלתי במשרד האוצר"**⁵ ובהחלטה קבעה כי מטרות היחידה הן: "קידום תכנית תקשוב אסטרטגית לממשלה; הנחלת ארכיטקטורה וסטנדרטים אחידים ליחידות התקשוב בממשלה; קידום שיתוף מאגרי מידע וידע מקצועי בין גופי הממשלה; פיתוח המשאב האנושי המקצועי בתחום התקשוב; ייזום פרויקטי מחשוב רוחביים בממשלה וניהולם; הקמת מערך דיווח ותפעול, והגברת שקיפות פעילות התקשוב הממשלתי". **יצוין כי החלטת ממשלה זו בוטלה וייעודו ותפקידיו של התקשוב הממשלתי נוסחו מחדש בהחלטת ממשלה נוספת (כפי שיוצג בהמשך).**

■ בדצמבר 2013 החליטה הממשלה על **"המיזם הלאומי 'ישראל דיגיטלית'".** על פי החלטת ממשלה בעניין, מטרתו של המיזם היא: **"לפעול לגיבוש מדיניות לאומית לשימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת ויישומה [...]** שיעדיה העיקריים הם: פיתוח חדשנות ואספקת שירותים ציבוריים חדשניים, איכותיים ויעילים המותאמים למאה ה-21, לרבות שירותים מרחוק, בתחומים כגון: חינוך, בריאות ורווחה; הטמעת כלים טכנולוגיים בעסקים קטנים ובינוניים ועידוד מסחר מקוון; שיתוף מידע וידע ממשלתי ושימוש באמצעים מקוונים לשיפור ויעול השירות הניתן לאזרח וצמצום בירוקרטיה".⁶

■ באוקטובר 2014 החליטה הממשלה על **"העברת שטח הפעולה של התקשוב הממשלתי ממשרד האוצר למשרד ראש הממשלה"** ובכך צירפה אותו לגופי מדיניות אחרים בתחום הדיגיטציה הממשלתית בהם: ישראל דיגיטלית, מטה הסייבר והממונה על היישומים הבינומטריים. **עוד צוין בהחלטה, כי התקשוב הממשלתי יהפוך ל"רשות" ולא ישמש רק כ"מטה"**.⁷

■ במאי 2015 הוחלט **להעביר את המיזם הלאומי 'ישראל דיגיטלית' לאחריות המשרד לאזרחים ותיקים והשרה העומדת בראשו**.⁸

³ החלטת ממשלה מס' 1812 מיום 12 למאי 2002; החלטת ממשלה מס' 1912 מיום 20 למאי 2004. המידע מתוך: מבקר המדינה, **דוח ביקורת שנתי 59** לשנת 2008 ולחשבונות שנת הכספים 2007, כרך א', מאי 2009.

⁴ Chief Information Officer – המושג העברי שאומץ על ידי הוועדה לבחינת הנושא הוא: מנהל מערכות מידע ראשי.

⁵ החלטה ממשלה מס' 3058 מיום 27 במרס 2011.

⁶ החלטת ממשלה מס' 1046, "המיזם הלאומי ישראל דיגיטלית", 15 בדצמבר 2013.

⁷ החלטה ממשלה מס' 2099 מיום 10 באוקטובר 2014.

⁸ החלטת ממשלה מס' 36 מיום ה-26 במאי 2015.

יצוין כי נושא התקשוב והדיגיטציה של הממשלה והשירותים לאזרח כמו גם נושא הטיפול במרחב הסייבר זכו בשנים האחרונות למספר רב של החלטות ממשלה. נראה כי ריבוי החלטות הממשלה בנושא משקף מחד את החשיבות הרבה המיוחסת לנושאים אלה ואת ההכרה הממשלתית בחשיבותן, אך מאידך, עלול ליצור בלבול וחוסר בהירות באשר לייעוד המדויק של כל גוף ושל יחידות הסמך שלו. בנוסף נראה כי עלולה להיווצר אי-בהירות באשר להיררכיות הארגוניות שבין הגופים השונים וכי קיים חשש לכפילויות ולקשיי תיאום בשל הכפיפות למשרדי ממשלה שונים.

נושא נוסף המלווה את העיסוק בתחומי הדיגיטציה, הממשל הזמין והסייבר הוא המתח שבין האוטונומיה של משרדי הממשלה השונים ביחס לדפוסי פעילותם במרחבים אלה, לבין הניסיון ליצור סטנדרט אחיד של פעילות בתחומים אלה הן בתוך הממשלה, בין השלטון המקומי והמרכזי, ובין הרשויות השונות לאזרחים ולעסקים.

להלן יוצגו בקצרה התקשוב הממשלתי ויחידותיו והמיזם הלאומי 'ישראל דיגיטלית'. בנוסף יוצגו נקודות לדיון הנוגעות להיבטים בפעילותם של גופים אלה, על רקע החלטות ממשלה אחרונות בעניינם.

1.1. רשות התקשוב הממשלתי

כאמור לעיל התקשוב הממשלתי הוקם במרס 2011 ולאחרונה מונה לעמוד בראשו מר יאיר פרנק לשעבר מנמ"ר משרד המשפטים.

על פי החלטת ממשלה מאוקטובר 2014 ייעודה של רשות התקשוב הממשלתי הוא: **לשמש מרכז ידע ויועץ מקצועי בתחום התקשוב לממשלה; לפעול לייעול מערך התקשוב ולקידום חדשנות טכנולוגית במשרדי הממשלה ויחידותיהם, ולהעמיד טכנולוגיות מתקדמות לשיפור השירות הממשלתי לציבור, הפחתת הנטל הבירוקרטי וקידום מדיניות ממשל פתוח.**⁹

תפקידה של הרשות על פי ההחלטה:

א. קידום תשתיות טכנולוגיות רוחביות לייעול עבודת הממשלה, וכן קידום פלטפורמות רוחביות ויישומים להנגשת מידע; ושירותים ממשלתיים לאזרחים ועסקים ולשיתוף מידע וידע בין משרדי הממשלה ויחידות הסמך.

ב. קביעת סטנדרטים בתחומי טכנולוגיות מידע וסיוע בהטמעתם באגפי מערכות המידע במשרדי הממשלה ויחידות הסמך.

ג. גיבוש מתודולוגיה לניהול מחזור החיים של מערכות מידע ולניהול יעיל של פרויקטים, תשתיות ותהליכים בתחום התקשוב והעמדת כלים מתקדמים ליישומה באגפי מערכות המידע.

ד. ייזום פרויקטי תקשוב רוחביים וניהולם, בשיתוף עם משרדי הממשלה וגופים רלוונטיים נוספים.

ה. ליווי ובקרה של פרויקטי תקשוב משרדיים משמעותיים.

ו. גיבוש מדיניות לניהול סיכונים תקשוב וסיוע בהטמעת מתודולוגיה לניהול סיכונים תקשוב באגפי מערכות המידע והטמעת חובות אבטחת מידע לפי דין.

ז. קידום מאמצי ההגנה על התשתיות ומערכות המידע של הממשלה בהתאמה לדרישות הגופים הלאומיים המנחים בתחום ההגנה בסייבר ולתקינה הבינלאומית.

⁹ החלטת ממשלה מס' 2097(חכ/41), "הרחבת תחומי פעילות התקשוב הממשלתי, עידוד חדשנות במגזר הציבורי, וקידום המיזם הלאומי "ישראל דיגיטלית", מיום ה-10 באוקטובר 2014.

ח. פיתוח ההון האנושי בתחום התקשוב.

ט. ריכוז מידע אודות פעילות התקשוב במשרדי הממשלה וקידום שיתוף ידע מקצועי בין אגפי מערכות המידע.

י. זיהוי מגמות טכנולוגיות עכשוויות ועתידיות וחתימה להטמעתן במשרדי הממשלה.¹⁰

לצורך מימוש תפקידיה של רשות התקשוב הממשלתי נקבע בהחלטה בין השאר, כי על הממונה על התקשוב לפרסם הנחיות מקצועיות מחייבות בתחומי סמכותו למנהלי מערכות המידע במשרדים וביחידות הסמך (להלן מנ"מרים) אך זאת בתיאום עם הרגולטורים לעניין ולאחר היוועצות עם המנמ"רים, במידת הצורך.

על המנמ"רים להעביר לממונה על התקשוב נתונים ומידע בהתאם להנחיותיו וכן עליהם ועל מנכ"לי המשרדים להיוועץ בממונה ולפעול בשים לב לחוות דעתו לפני אישור תוכנית עבודה לאגף מערכות מידע; לפני בקשת תוספת תקציבית משמעותית; ולפני אישור פרויקטים מורכבים בתחומי מערכות המידע.

יצוין כי רשות התקשוב הממשלתי מורכבת משלושה גופים: **מטה התקשוב הממשלתי** העוסק בהתווית המדיניות ביחס לתפקידי התקשוב הממשלתי, **יחידת ממשל זמין והיחידה לשיפור השירות לאזרח שיוצגו להלן**, בנוסף, תחת רשות התקשוב הממשלתי **אמורה לקום גם יחידה להגנת סייבר בממשלה (יה"ב)**.¹¹ רשות התקשוב הממשלתי פועלת בכפיפות למנכ"ל משרד ראש הממשלה.¹²

1.1.1. יחידת ממשל זמין

כאמור לעיל יחידת ממשל זמין שפעלה מאז הקמתה בסוף שנות ה-90 ועד שנת 2014 תחת משרד האוצר הועברה כחלק מהעברת התקשוב הממשלתי למשרד ראש הממשלה. על פי החלטת הממשלה¹³, תפקידי יחידת ממשל זמין כוללים:

ייזום, פיתוח ותפעול יישומים מרכזיים וייעודיים להנגשת המידע והשירותים הממשלתיים לציבור והפעלתם, לרבות התאמתם למכשירים ניידים. (בין היישומים האמורים, פורטלים למידע אישי ולמידע פומבי, כלים לשיתוף ציבור, מאגרי מידע פתוחים לציבור, אספקת שירותי גלישה באינטרנט (ISP), שירותי דוא"ל ושירותי אירוח (Hosting)).

עוד נקבע בהחלטה כי כלל אתרי האינטרנט של משרדי הממשלה ויחידות הסמך יעברו להתארח בחוות השרתים הממשלתית עד ה-1 במרץ 2016.

בהשאלה, ניתן לומר כי אירוח שרתי מחשבים (Hosting) הוא המקבילה הדיגיטלית לספרייה או ארכיב. תמונת המצב הנוכחית היא כי בעוד ככלל תהליך ספקה למשרדי הממשלה שירותי גלישה באינטרנט (תשתית אינטרנטית) הרי שביחס לשירותי האירוח הייתה למשרדי הממשלה האוטונומיה לבחור בספק שירותי אירוח כלשהו. בהתאם להחלטה יידרשו כלל אתרי הממשלה ויחידות הסמך (למעט משרדים שיקבל אישור ועדת חריגים) להתארח בחוות השרתים הממשלתית.

¹⁰ שם.

¹¹ החלטת ממשלה מס' 2443, "קידום אסדרה לאומית והובלה ממשלתית בהגנת הסייבר", מיום ה-15 בפברואר 2015.

¹² ראש רשות התקשוב הממשלתי, יאיר פראנק וראש מטה "ישראל דיגיטלית", יאיר שינדל, דוא"ל תשובה לבקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 ביוני 2015.

¹³ החלטת ממשלה 2097(חכ/41).

מחד ליישום ההחלטה האמורה עשויים להיות יתרונות שונים בהם: יתרון לגודל שעשוי לאפשר להגיע למחיר תחרותי; צמצום השונות בסטנדרטים בין המשרדים ויכולת להכיל רמת אבטחה גבוהה וזוהה על כל המשרדים המשתתפים. מאידך, קיים חשש כי במקרה של כשל כלשהו אבטחתי או טכני תהיה לו השפעה נרחבת יותר בבחינת "כל הביצים בסל אחד".

על פי תשובת ראשי ישראל דיגיטלית והתקשוב הממשלתי, עד כה לא הוגשו לוועדת חריגים בקשות שלא להתארח בחווה הממשלתית. בשל המועד הקרוב של המעבר המתוכנן, נראה כי יש מקום לבחון מהי רמת ההיערכות למעבר הצפוי.¹⁴

משימות נוספות שהוטלו על יחידת ממשל זמין כוללות פריסת 100 עמדות לשירות עצמי ברחבי הארץ, לשם קבלת שירותי ממשלה שונים; פיתוח שירותים אישיים כחלק מהפורטל האישי; הפיכת טפסי נייר למקוונים (כ-300 טפסים); בהחלטה נקבע כי משרדים ורשויות מוטי שירות (משרדי הבריאות, המשפטים, הבינוי והשיכון ועוד) יידרשו להנגיש 15 טפסים בשנים 2015-2016 ולעומת זאת, משרדים ורשויות מטה יידרשו להנגיש בתקופה האמורה 5 טפסים. גם היקף ההקצאה של המשרדים עצמם שונה. משרדי מטה 100 אלף ש; משרדי שירות 300 אלף ש.

על פי ההחלטה כדי לאפשר קבלת שירותים נוספים בעתיד על מנהל יחידת ממשל זמין להקים תשתית הזדהות אחודה. וזאת בתיאום עם ראש המטה הקיברנטי הלאומי, ראש הרשות למשפט טכנולוגיה ומידע רמו"ט) והממונה על יישומים ביומטריים. מדיונים בנושא בעבר עלה כי הקמתה של תשתית הזדהות אחודה כפופה לקיומה של תעודה מזהה דיגיטלית – נושא המתעכב בשל הדיון הציבורי והליכי הבדיקה של השימוש במאגר מידע ביומטרי לצורך הנפקת תעודה מזהה דיגיטלית.

1.1.2. היחידה לשיפור השירות הממשלתי לציבור

תחת התקשוב הממשלתי פועלת גם היחידה לשיפור השירות הממשלתי לציבור. על פי החלטת הממשלה ייעודה של היחידה לשיפור השירות לשמש מרכז ידע ויועץ מקצועי בתחום שירות הלקוחות, לפעול להעלאת איכות השירות הניתן לציבור ולהוביל תפיסת שירות של "הלקוח במרכז".

בין תפקידיה של היחידה, לקבוע מדיניות וסטנדרטים לשירות ולבצע בקרה על הטמעתם; לעסוק בפישוט וייעול תהליכים המשפיעים על מתן השירות לציבור ולהפחית את הנטל הבירוקרטי בין השאר באמצעות ייעול תהליכים תוך משרדיים ושיפור תהליכי העברת מידע בין משרדי ממשלה ורשויות; להפעיל מענה ממשלתי מרכזי למסירת מידע לציבור על שירותי הממשלה השונים. לצורך מימוש הקמת המענה הממשלתי יוקצה ליחידה, על פי החלטת הממשלה, חצי מיליון ש"ח לשנת 2015, 28 מיליון ש"ח הרשאה להתחייב, ו-16 מיליון ש"ח משנת 2017 ואילך.

1.2. מטה המיזם הלאומי "ישראל דיגיטלית"¹⁵

כאמור לעיל, בדצמבר 2013 החליטה הממשלה על הקמתו של "המיזם הלאומי ישראל דיגיטלית". על פי תשובתם של העומדים בראש התקשוב הממשלתי וישראל דיגיטלית, ובהתבסס על החלטת הממשלה על

¹⁴ ראש רשות התקשוב הממשלתי, יאיר פראנק וראש מטה "ישראל דיגיטלית", יאיר שינדל, דוא"ל תשובה לבקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 ביוני 2015.

¹⁵ ראש רשות התקשוב הממשלתי, יאיר פראנק וראש מטה "ישראל דיגיטלית", יאיר שינדל, דוא"ל תשובה לבקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 ביוני 2015. החלטת ממשלה מס' 1046 מיום ה-15 בדצמבר 2013.

הקמת המיזם מטרותיו הן לקדם צמיחה כלכלית, להגדיל את הרווחה החברתית לצמצם את הפערים הגיאוגרפיים והחברתיים ולשפר את השירותים לאזרח באמצעות שימוש בטכנולוגיות המידע.

יעדיו של המיזם הם: לספק שירותים ציבוריים חדשניים, איכותיים ויעילים המותאמים למאה ה-21, לרבות שירותים מרחוק, בתחומים כגון: חינוך, בריאות ורווחה; להטמיע כלים טכנולוגיים בעסקים קטנים ובינוניים ולעודד מסחר מקוון; לקדם שיתוף מידע וידע ממשלתי ולעשות שימוש באמצעים מקוונים לשיפור ויעול השירות לאזרח ולצמצום בירוקרטיה.

המיזם מופעל באמצעות:

ועדת היגוי בין משרדית שנועדה להתוות מדיניות ולאשר תכנית דיגיטלית לאומית רב שנתית ותוכניות עבודה כפועל יוצא ממנה. הוועדה שבראשה אמורה לעמוד השרה לאזרחים ותיקים או ממונה מטעמה¹⁶ כוללת את מנכ"לי כלל המשרדים וראשי רשויות נוספות.

צוותי יישום במשרדי הממשלה במשרדי הממשלה הנוטלים חלק פעיל במיזם – כרגע המדובר בעיקר במשרד הבריאות, החינוך, הרווחה והכלכלה, פועלים לגיבוש תוכניות עבודה של המשרדים לשם יישום המיזם וזאת בסיוע נציגי "ישראל דיגיטלית".

מטה ישראל דיגיטלית המרכז את העיסוק בנושאים אלה בראשות ד"ר יאיר שינדל וחמישה עובדים נוספים;

על פי מידע שנתקבל מראשי ישראל דיגיטלית והתקשוב הממשלתי, **בין תוכניות העבודה של המיזם ניתן למנות:** גיבוש תוכנית דיגיטלית לאומית; פיתוח והרחבה של השימוש ברפואה מרחוק (Tele-Medicine) בפרט לשם שיפור שירותי הבריאות בפריפריה; גיבוש תוכנית רווחה דיגיטלית; גיבוש תוכנית חינוך דיגיטלי כולל ספרים דיגיטליים, קידום באר שבע כעיר דיגיטלית ועוד. כאמור לעיל, פרויקטים אלה פועלים בשיתוף עם נציגי משרדי ממשלה שונים וכן גורמי מגזר פרטי ומגזר שלישי.

יצוין, כי על פי החלטת הממשלה¹⁷ אמור להיות מוקם **מסלול סיוע למיזמי חדשנות במגזר הציבורי** שיופעל על ידי לשכת המדען הראשי במשרד הכלכלה. מבדיקת מרכז המחקר והמידע של הכנסת עולה כי הכוונה הייתה ליצור מנגנוני תמיכה בפתרונות טכנולוגיים ספציפיים שיפותחו לשם צרכיהם של משרדים או יחידות סמך. עם זאת, נוצרה בעיה מבחינת הליכי ניהול הרכש בהיעדר אפשרות למכרז פתוח במקרה של רכישה עתידית של השירות המפותח. לדברי נציג המדען הראשי, נושא זה ייפתר כפי הנראה באמצעות הקניית מעמד של ספק יחיד למציעים הזוכים.¹⁸

¹⁶ החלטת ממשלה מס' 36 מיום ה-26 במאי 2015.

¹⁷ החלטת ממשלה 2097(חכ/41).

¹⁸ אורי גבאי, ראש יחידת אסטרטגיה ומחקר כלכלי במדען הראשי, משרד הכלכלה, 24 ביוני 2015, שיחת טלפון.

2. תחומי הסמכות והאחריות של הגופים השונים

ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת שעוסקת תדיר בנושא ממשל זמין, נדרשה לחשש מכפילויות בתחומי הפעילות ולבעיות בהגדרת הסמכות והאחריות של הגופים השונים, הן בפנייה של יו"ר הוועדה דאז, ח"כ משה גפני, והן בדיון שקיימה בנושא ביולי 2014.¹⁹

לצד ההבנה של הצורך בקיומו של גורם מתכלל המרכז את המאמץ הממשלתי בתחומי הדיגיטציה הן בתוך הממשלה והן אל מול האזרחים והעסקים, הובע חשש מכפילויות בין תפקידי התקשוב הממשלתי וישראל דיגיטלית כגורמים העוסקים בבניית אסטרטגיית התקשוב של ישראל.

בדיון בעניין, טען המשנה למנכ"ל משרד רוח"מ מר יוסי קטריבאס כי ישראל דיגיטלית נועדה להוביל מאמץ לאומי שעניינו מומחיות בתוכן ולא מומחיות טכנולוגית ולכן להבנת משרד ראש הממשלה על הנושא לפעול שלא תחת התקשוב הממשלתי שעיקר עיסוקו בהתווית טכנולוגיה.²⁰

בתשובת ראשי ישראל דיגיטלית והתקשוב הממשלתי לפנייתנו בעניין זה נכתב כך: "אין חפיפה בין פעילות רשות התקשוב הממשלתי ומטה ישראל דיגיטלית, אלא סינרגיה והשלמה ביניהם. המיזם הלאומי "ישראל דיגיטלית" חותר לשינוי עומק בחברה ובמשק באמצעות מינוף השימוש בטכנולוגיות מתקדמות בתחומים כגון חינוך, בריאות, רווחה וקידום עסקים קטנים ובינוניים. התקשוב הממשלתי אמון על ייעול אופני עבודת הממשלה ושיפור השירותים הניתנים לציבור באמצעות קידום טכנולוגיות מתקדמות בממשלה."²¹

3. נקודות נוספות לדיון

■ תקציב

בתשובת ראשי ישראל דיגיטלית והתקשוב הממשלתי לפנייתנו צוין ביחס לתקציב רשות התקשוב הממשלתי כי "בהיעדר תקציב מאושר לשנת 2015 לא ניתן לפרט בנושא זה"; באשר לתקציב ישראל דיגיטלית צוין בתשובה כי "במסגרת ועדת חריגים באוצר אושר תקציב של 262 מיליוני שקלים מתוכם 103 מיליוני ₪ במזומן ל-2015 ועוד 159 מיליוני ₪ בהרשאה להתחייב.

כאמור לעיל, בשל הזיקות לפעילותם של משרדי ממשלה רבים (למשל ביחס להמרת טפסים פיזיים למקוונים) יש לבחון את הקצאת התקציבים לנושאים אלה גם בתקציבי המשרדים השונים.

■ סטנדרטים וסמכויות אל מול משרדי הממשלה

מתשובת ראשי ישראל דיגיטלית והתקשוב הממשלתי עולה כי המנמ"רים במשרדי הממשלה אינם כפופים לישראל דיגיטלית או לתקשוב הממשלתי אך הם מונחים על ידי התקשוב הממשלתי שאמור גם לפרסם הנחיות מקצועיות, וחלה עליהם חובת היועצות (בנושאים שצוינו לעיל).

עוד צוין בתשובה כי ממשל זמין מציע לאתרי הממשלה פלטפורמה לפיתוח אתרים אשר עצם השימוש בה גורר סטנדרט אחיד של פיתוח, עיצוב ותוכן. וכי ממשל זמין פרסם מדריך סטנדרטים לאתרי האינטרנט

¹⁹ יו"ר ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, ח"כ משה גפני, מכתב לראש הממשלה ולשר האוצר, בנושא "המיזם הלאומי "ישראל דיגיטלית", 6 בינואר 2014. ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, פרוטוקול מס' 56 משיבת ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, "המיזם הלאומי "ישראל דיגיטלית", 14 ביולי 2014.

²⁰ שם.

²¹ ראש רשות התקשוב הממשלתי, יאיר פראנק וראש מטה "ישראל דיגיטלית", יאיר שינדל, דוא"ל תשובה לבקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 ביוני 2015.

הממשלתיים. בנוסף, כחלק מהחלטת הממשלה מפותח "אתר אחוד" לכלל משרדי הממשלה (להחליף את Gov.il) שיעוצב בסטנדרט אחיד אך תוך שמירה על ייחודיות מסוימת לכל משרד.

נראה כי יהיה מקום לבחון את מידת האימוץ של כלי הפיתוח והסטנדרטים של ממשל זמין. מדוחות ממשל זמין המתפרסמים מעת לעת כמו גם מגלישה באתרי הממשלה עולה כי קיימת שונות רבה בין האתרים ברמת השירות, המידע וממשק המשתמש.

▪ **משך הפעילות של ישראל דיגיטלית**

על פי החלטת הממשלה בעניין, מטה ישראל דיגיטלית הוקם לתקופה קצובה, לצורך מימוש היעדים המפורטים בהחלטה. התקנים שהוקצו למטה אוישו במהלך יולי-ספטמבר 2014 לתקופה של כחמש שנים.

לאור אופיו של המיזם כהתוויית אסטרטגיה לאומית או חזון ליישומי הדיגיטציה של ישראל בכל תחומי החיים, וכן על רקע ניסיון העבר שכלל את הקמתו של ממשל זמין כ"פרויקט" עד להפיכתו לחלק בלתי נפרד מפעילות הממשלה, נראה כי יש מקום לבחון את התפיסה של מיזם ישראל דיגיטלית כפרויקט בעל מועד סיום ברור.

▪ **שיתופן של הרשויות המקומיות**

בדיונים קודמים בנושא עלה נושא שיתוף הפעולה החלקי למדי שבין הרשויות המקומיות לשלטון המרכזי בהיבטי אספקת שירותים דיגיטליים לאזרח. עוד נידונה, השונות הרבה בין רשויות ברמת השירותים המקוונים שהן מספקות לאזרחים. יש מקום לבחון כיצד לאפשר ולעודד שימוש בכלים המפותחים על ידי הממשלה גם בגופי השלטון המקומי וכיצד ליצור אל מול האזרח מעין "חזית שירות אחידה" ברמתם של השירותים שהוא מקבל מרשויות המדינה השונות – מקומיות ומרכזיות.

כתיבה: רועי גולדשמידט

אישור: יובל וורגן, ראש צוות